

s'emprengueren altres iniciatives, com l'augment del jornal dels paletes i peons de 7 a 8 pessetes, acord adoptat pel Comitè el 15 d'agost del 1936, o la recollida de tots els elements religiosos de les cases per procedir a la seva destrucció, el 31 d'agost del mateix any. Dies abans, a instàncies del rector Carles Costa, Josep Guanter Lluansí i Caterina Flaqué Ros, pabordes de l'altar de Santa Màxima, amagaren el reliquiari de la patrona de l'Escala en un olivar de la seva propietat (l'any 1984 les relíquies foren trobades i recuperades)²⁷. A les ruïnes d'Empúries també foren decomissats 13 cabassos, 11 pics, 9 caixes, 1 mall i diverses vagonetes amb els corresponents carrils per a la construcció d'un camí i transport de canons a la zona de les Planasses.

Com a conclusió, val a dir que *"En lo que afecta a la clase media y buena parte del comercio, puede decirse que son el freno de la Revolución por el motivo de que en nada se interesan por el movimiento revolucionario"*²⁸. Dit altrament, malgrat el seu gran entusiasme, aquest no era compartit per tothom, d'aquí la seva pràctica impossibilitat de dur-la endavant amb efectivitat. De fet, l'Escala estava dividida en dos grans blocs: un de minoritari, format pels conservadors, gent de dretes i catòlics, militants o simpatitzants de la CEDA, la Lliga, tradicionalistes i partidaris de la monarquia, etc., i un altre d'àmpliament majoritari, integrat per catalanistes, socialistes, comunistes, republicans en general i anarquistes, però amb importants divergències entre ells, especialment entre la CNT i la resta.

L'arribada de milicians forasters al poble i de la Centúria Ferrer i Guàrdia després del bombardeig de Roses, tingueren conseqüències en l'obra revolucionària escalenca. En primer lloc, la construcció de trinxeres defensives a llocs com les Planasses, la platja de Sant Martí d'Empúries, les Corts o la Muntanya Blanca, en les quals hi treballaren milicians i altres escalencs que per la seva edat no eren mobilitzats per anar al front; com també la construcció de búnquers, com els encara existents a les Coves, la Mar d'en Manassa o la platja de Sant Martí, i bateries de canons, com les del jaciment d'Empúries i la ja comentada de les Planasses. En segon lloc, alguns d'aquests forasters ocuparen llocs de responsabilitat política

a la CNT i la FAI que deixaven vacants els que s'incorporaven a l'exèrcit republicà.

La violència a la rereguarda durant la guerra

És sabut que un cop sufocada la rebel·lió militar, les represàlies incontrolades per part dels comitès contra tots aquells o aquelles que estiguessin sota sospita de donar suport a l'alçament militar i/o ser de dretes, van ser immediates.

Un exemple d'això foren els fets ocorreguts el 9 d'agost del 1936, quan onze veïns de Castelló d'Empúries, empresonats al castell de Sant Ferran de Figueres, van ser obligats a pujar a un camió suposadament per ser jutjats a Girona. Tanmateix, en arribar a Vilafreser, al lloc conegut com la Creu de Fallines, van ser executats a peu de carretera i enterrats allà mateix. Una d'aquestes persones era el farmacèutic Josep Maria Puig Costa, casat amb l'escalenca Rosa Guillot Andreu, filla de Francesc Guillot, propietari de la farmàcia que hi havia just davant del cinema Pequín²⁹.

A l'Escala també es produïren execucions, concretament al cementiri d'Empúries, durant l'estiu del 36 per part d'escamots incontrolats de milicians forasters, especialment perpetrats pel comitè d'Orriols, liderat per Genís Serrat Figueras, conegut per Gaspar. Membres d'aquest comitè vingueren a l'Escala durant la guerra en més d'una ocasió per endur-se mossèn Costa, tot acusant els líders anarquistes locals de protegir el capellà i de "revolucionaris de pacotilla". Els milicians locals, que durant tota la guerra feren guàrdia a la casa on estava allotjat, ho impediren. Hi ha constància que almenys 10 persones van ser assassinades al cementiri d'Empúries i enterrades allà mateix, tot i que, en un informe signat l'any 1940 per l'alcalde de l'Escala, s'assegurava que van ser més de trenta les persones afusellades. De totes aquestes persones, només una residia a l'Escala, Consol Solés Rovirola, coneguda com la "modista del tall". Era natural de Celrà i vingué a viure a l'Escala durant la República. Fou detinguda a Bonmatí i executada pocs dies abans de la festa major de l'Escala. El 1939 s'exhumarien vuit cadàvers per ésser enterrats als seus respectius municipis, i Solés va rebre sepultura al cementiri de l'Escala³⁰.

Pocs dies després de l'assassinat de Consol

²⁷ RODOMA. "Conversa amb mossèn Salvador Jué. Recuperació de les relíquies de Santa Màxima" a l'Escalenc, núm. 45, febrer 1984.

²⁸ AHCB, opus cit.

²⁹ BRUQUERA, RAFEL, *Escalencs assassinats durant la Guerra Civil*. CCG Edicions, Girona, 2009.

³⁰ Ídem.